

Geçmişden şu güne Ukraina jöhitleri

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Geçmişden şu güne Ukraina jöhitleri GEÇMİŞDEN ŞU GÜNE UKRAINA JÖHITLERİ

Hasidik liderleri we tanymal intellektuallary kemala getiren jöhit halky IX asyrdan bäri häzirki Ukrainanyň çäklerine ýerleşdiler, emma olaryň ýaşayyş-durmuşy hemişe gowy bolup duranokdy.

Taryhy taýdan alanda jöhitler şol wagtyň köpüsinde Ukrainada hezillik görmediler.

XVII asyrda müňlerçesi Bogdan Hmelniskiniň kazak goşuny tarapyndan wagşylarça öldürildi.

Munuň bilen birlikde jöhitleriň ýerleşmegine rugsat edilen sebit bolan Russiýa imperiýasynyň solgun ýerleşiminiň bir parçasyna öwürülen XVIII asyrda jöhit göç akymy bolup geçdi. Ukrainanyň Moskwa ýakynlygy bu ýeri jöhitler üçin halanýan ýere öwürdi.

1939-njy ýylda adam sany Ukrainada 1,5 milliondan pesde dälidi. Bularyň biri iň uly idiş ýazyjylaryndan Şolom Aleýhemdi.

Beýlekisi-de Ysraýylyň milli şahyry hasaplanýan Haim Nahman

Býalikdi.

Ysraýylyň zenan premýer-ministri Golda Mabowić Kiýewde dünýä indi. Ysraýylyň «Likud» partiýasynyň ideologik atasy Wladimir Žabotinskiý odessalydy.

Häzir sanaýandygyna baglylykda 60 müň bilen 360 müň aralygyndaky jöhidiň ýaşaýan Ukrainasy hasidik jöhittluk üçinem uly magnawy merkeze öwrüldi.

Mejiboždaky hasidizmiň atasy Baal Şem Towdan bratislawaly haham Nahmanyň Umandaky mazaryna çenli her ýyl 30 müň janköýeriniň jöhitt Täze ýyly Roş Aşana üçin üýşýän armaturlaryň mazarlary bilen soňky nokat goýlupdyr.

Jöhittleriň Ukrainadaky täsiri şeýle bir çuň welin, idiş dili Ukraina Halk Respublikasynyň kagyz pullarynyň ýüzündäki üç döwlet diliniň biridi.

1921-nji ýyla çenli dowam eden Russiýadan bölünip garaşsyzlyk gazanmak ugrundaky synanyşygam diýseň möhümdir.

Nemes faşistleri we olaryň ýaranlary ýerli we daşary ýurtly bir milliona holaý ukrainaly jöhidi öldürdi, hemmesi diýen ýaly diriligine çukurlara gapgaryldy.

Şol çukurlardan biri bolan Kiýewdäki «Babi Ýar» şeýle bir uludy welin, iki günüň içinde 30 müňden gowrak gurbanyň jesedinden dolupdy.

Kommunizmiň dargamagyndan soň müňlerçe jöhit Ysraýyla we ABŞ-na gitdi. Emma müňlerçesi Ukrainada galdy. 2014-nji ýylyň öwrülişigi we durgunlyk ýaly oňaýsyzlyklara düş geren medeni we dini janlanyşy herekete geçirdi.

Üstünlige belli bir derejede Sowet Soýuzyndan soňky Aşkenas jemgyýetiniň juda intellektual we aktiwist häsiýeti saýasyna ýetildi.

Kiýewiň birnäçe prawoslaw jemagaty we öňdebaryjy jemgyýeti bar. Ýakyn wagtda amerikan tarzly jöhit jemagaty açyldy. Ýaşlar üçinem birnäçe jöhit medeni kružoklar bar.

Ukrainanyň iň uly ikinji jöhit jemagatyna eýe Odessada gurulan jöhit muzeýi we «Limmud FSU» jöhit ylmy-barlaglary festiwallaryna goşmaça iki «JCC» we iki jöhit kitap kluby bar. Hasam ünsi çekýäni, ýurduň gündogaryndaky Dinýeper jöhit jemagatydyr. Bir mahallar kommunizmiň ganaty astyndaky ýapyk harby şäher ýerli oligarhlaryň tagallasy bilen ukrain jöhitleri üçin resmi däl paýtagta öwrüldi.

2012-nji ýylda Ýewropanyň iň uly jöhit jemagat merkezi bolan 22 gatly «Menora» medeniýet we işewürlik merkezini 100 million dollara gurdular. Bina adynyň berlen jöhit şemdanynyň şekilindedir.

Umut ATASEWEN,
gadymydünýä taryhçysy.

@atasevenoffica

Şenbe, 23.09.2023 ý. Taryhy makalalar